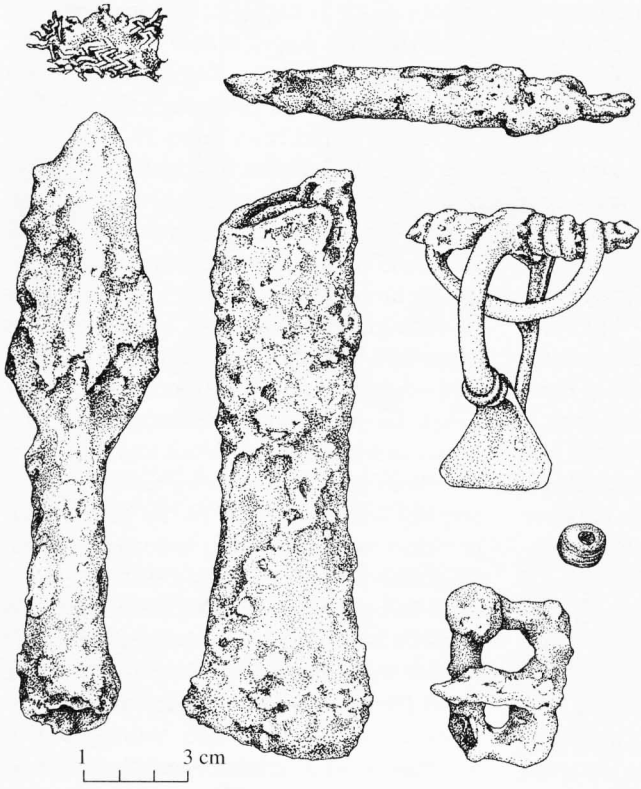
KALNIŠKIŲ KAPINYNAS

Vytautas KAZAKEVIČIUS

2003 m. Kalniškių (Raseinių r., Ariogalos sen.) kapinyno PR pakraštyje buvo ištirtos dvi perkasos (XLVI ir XLVII), iš viso 118 m² plotas. Tai šešioliktas sezonas tyrinėjant kapinyną (žr. *ATL 1984 ir 1985 metais*, V., 1986, p. 52–53; *ATL 1988 ir 1989 metais*, V., 1990, p. 83; *ATL 1990 ir 1991 metais*, V., 1992, t. 1, p. 99–103; *ATL 1992 ir 1993 metais*, V., 1994, p. 154–158; *ATL 1994 ir 1995 metais*, V., 1996, p. 111–115; *ATL 1996 ir 1997 metais*, V., 1998, p. 198–201; *ATL 1998 ir 1999 metais*, V., 2000, p. 257–261; *ATL 2000 metais*, V., 2001, p. 100–101; *ATL 2001 metais*, V., 2002, p. 120–122, *ATL 2002 metais*, V., 2005, p. 101–103). Kapinyne iš viso ištirtas 2850 m² plotas, rasti 252 griautiniai V–VI a. bei 16 degintinių VI a. kapų (vienas iš degintinių kapų yra XI–XII a.).

36 pav. Kapo 253 įkapės. *I. Burinskaitės pieš.*
Fig. 36. Burial items of grave 253.

2003 m. rastas tik vienas griautinis VI a. pradžia datuotinas *kapas 253*.

Vyras palaidotas ŠV – 300° kryptimi aukštielninkas, 250x90 cm dydžio stačiakampėje suapvalintais kampais kapo duobėje, karste. Karsto lentos segmentas pastebėtas PV duobės šone. Įkapės aptiktos 80 cm gylyje. Galvūgalio dešinėje, duobės dugne, V jos kampe, buvo padėtas 30x14x20 cm dydžio akmuo. Šioje pusėje aptiktas gintarinis karolis, o kairėje galvūgalio pusėje rasti geležinė diržo sagtis, peiliukas ir ietigalis. Drabužis ant krūtinės buvo susegtas žalvarine lankine sege trikampe kojele. Kojūgalyje aptiktas įmovinis kirvis (36 pav.).

Mažas keramikos gabaliukas, rastas kapo duobės sampile, su įkapėmis greičiausiai

nieko bendro neturi ir į sampilą galėjo patekti atsitiktinai, kasant duobę.

Abiejose perkasose aptikta nedidelių lipdytų puodų grublėtu ir lygiu paviršiumi fragmentų.

2003 m. tyrinėjimai parodė, kad pasiektas kapinyno PR pakraštys. Tyrinėjimai bus tęsiami Š–ŠR kryptimi.

KALNIŠKIAI CEMETERY

During the season of 2003 in the Kalniškiai cemetery the LII expedition excavated the area of 118 m^2. Totally one burial were unearthed, which is dated to the begining of the 6th century A.D.

PAPRŪDŽIŲ KAPINYNAS

Mykolas MICHELBERTAS

2003 m. VU tęsė Paprūdžių kapinyno (Kelmės r., AR 389) tyrinėjimus, pradėtus 2000 m. (žr. *ATL 2000 metais*, V., 2002, p. 102–103; *ATL 2001 metais*, V., 2002, p. 122–123; ATL 2002 metais, V., 2005, p. 105–106). 2000–2002 m. šiame kapinyne buvo iškasta 13 perkasų, kurių bendras plotas – apie 225 m^2, rasta 15 daugiau ar mažiau apardytų III a. pabaigos–V a. kapų.

2003 m. tyrinėjimų metu buvo iškastos dar 6 perkasos, kurių bendras plotas – 112 m^2. 3 perkasos buvo iškastos į Š nuo žemės savininkės S. Karlamovienės sodybos pastatų, kapinyno apsauginėje zonoje, tačiau jose kapų ir archeologinių radinių neaptikta. Likusios 3 perkasos (XVII, XVIII, XIX) buvo iškastos kapinyno teritorijoje. Jose aptikti 6 kapai, kai kurie su gausiomis įkapėmis. Mirusieji laidoti nedeginti, ką rodo kaukolių fragmentai, dantys, kai kurių ilgųjų kaulų fragmentai. Mirusieji guldyti aukštielninki, ištiesti, juos stengtasi laidoti galvomis į Š arba į P. Pastaroji kryptis buvo užfiksuota ir ankstesnių tyrinėjimų metu.

Kapų gylis nuo dabartinio žemės paviršiaus yra nuo 45–50 iki 90 cm. Pagal įkapes tenka spręsti apie mirusiųjų lytį. Taip kapuose 17 ir 19 buvo palaidoti vyrai, tikriausiai ir kapą 18 reikėtų priskirti vyrui, nes jame rastas kovos peilis. Kapuose 16, 20 ir 21 mirusiųjų lytis nenustatyta.

Vyrų kapų įkapes sudarė darbo įrankiai, ginklai ir papuošalai. Kape 17 mirusiojo galvūgalyje aptikti 2 geležiniai ietigaliai. Turtingiausias įkapių buvo kapas 19. Čia galvūgalyje rasti 2 geležiniai ietigaliai, įmovinis kirvis. Be to, kape buvo geležinis kovos peilis su odinės perpetės liekanomis, geležinis lazdelinis smeigtukas, žalvarinė įvija ir žiedas, gintarinis karolis (37 pav.). Taigi kape buvo visas ginklų kompleksas, keletas smulkių papuošalų. Kape 18 aptikta daugiau papuošalų – žalvarinė antkaklė užkeistais ruplėtais galais, žalvarinė lankinė žieduotoji segė, geležinė lankinė segė, gintarinis karolis.

Be abejo, įdomiausias vyrų kapų radinys yra perpetės liekanos iš kapo 19. Tai pirmas tokio pobūdžio radinys žemaičių teritorijoje. Iki šiol daugiausia jų buvo rasta kuršių, skalvių, Vidurio Lietuvos kapinynų grupėse (Astrauskas A., Gleiznienė G., Šimėnas V., Perpetės baltų kraštuose I tūkstantmečio viduryje, *Archaeologia Lituana*, t. I, V., 1999, p. 119–144). Lietuvoje rastosios perpetės datuojamos nuo IV a. pabaigos–V a. pradžios iki VI a. vidurio. Paprūdžių perpetėje yra išlikę daugiau odos liekanų, puoštų žalvario spurgeliais. Matyti, kad perpetėje naudota geležinė diržo sagtis.